

Workshop uit ronde 1	Inhoud workshop
Projectmatig & thematisch werken bij het vak Nederlands	Op de SSgN werken we nu voor het tweede jaar met een nieuw, zelfontworpen curriculum, waarin leerlingen thematisch en projectmatig werken. Ze maken glossy's, interviews, talkshows, poëzieprojecten etc. Graag delen we onze manier van werken om te laten zien dat we ons niet hoeven neer te leggen bij traditioneel (en door leerlingen slecht beoordeeld) onderwijs.
Op expeditie met taal	Afgelopen jaren ontwierp het team van Expeditie Nederlands de module Taalverzorging voor h4. Formatief handelen door docent én leerling, met gebruik van wetenschappelijk onderbouwde leerstrategieën, zijn belangrijke pijlers van deze module. Graag neem ik u mee in het ontwerpproces, waarbij ik de theoretische uitgangspunten verhelder en praktische voorbeelden van didactiek aandraag die morgen in uw les toepasbaar zijn.
Cito Volgsysteem	Haal meer uit het Cito Volgsysteem VO (voorheen VAS). Met het CVVO volg je de ontwikkeling van je leerlingen op individueel, klas- en schoolniveau. In deze actieve workshop leer je hoe je het volgsysteem gebruikt om je onderwijs te monitoren, de ontwikkeling van je klassen te volgen en om formatief te handelen. Ook krijg je zicht op de talenten en ontwikkelpunten van jouw leerlingen. Voor Nederlands geeft het CVVO inzicht in de leesvaardigheid en woordenschat van leerlingen en biedt het mogelijkheden om in gesprek te gaan met je leerlingen en maatwerk te bieden aan hen die dat nodig hebben.
TOS beleven en begrijpen	Je krijgt deze middag meer informatie over een taalontwikkelingsstoornis (TOS) en ga je zelf ervaren hoe het is om een TOS te hebben.
Begrijpend lezen met de Staaltjes van LitLab	Tijdens deze workshop geeft de redactie van LitLab een demonstratie van de Staaltjes (litlab.nl/staaltjes) en gaan we in gesprek over de didactiek van het begrijpend lezen-onderwijs. Het doel van de Staaltjes is om de vaardigheid van het begrijpend lezen te stimuleren door leerlingen te trainen in het begrijpen, analyseren en interpreteren van korte teksten over vakinhoudelijke onderwerpen, in uiteenlopende genres. In de workshop worden de didactische uitgangspunten van deze werkvorm toegelicht. Daarnaast is er ruimte voor uitwisseling van ervaringen met het leesvaardigheidsonderwijs in de onderbouw en voor concrete toepassingen van het materiaal van LitLab in die context.
Literatuurgesprekken in de bovenbouw van het vwo	Onderzoek naar interactiepatronen binnen literatuurgesprekken in v5 en v6. Het onderzoek gaat uit van een samenwerking tussen Engels en Nederlands, maar ik kan me ook focussen op enkel Nederlands.
Lesgeven over taal	Diversiteit in de samenleving en op school, met meer uitwisselingen tussen mensen met verschillende achtergronden, vraagt om aanpassing van taalonderwijs. Het leren VAN ál die verschillende talen, taalvarianten en taalregisters is onmogelijk. Wel kunnen we leerlingen bewuster maken van de rol van taal en hen meer leren OVER taal. Temeer daar die (talen)diversiteit vaak gepaard gaat met polarisatie - ook

	over de taal zelf. Wat zijn de functies van taal? Hoe bewust ben je je van die functies en kun je taal bewuster inzetten? Deze workshop biedt een ander, sociologisch perspectief op taal, met aandacht voor (verschillende) taalgedragingen, de wijze waarop verschillende mensen met hun taal omspringen en de houdingen van taalgebruikers ten opzichte van hun eigen taal en die van anderen. Kennis over taal is cruciaal. Want woorden werken. En omgekeerd: werken krijgen richting door woorden.
Aansluiting van het lees- en schrijfvaardigheidsonderwijs vo-wo	Om succesvol te zijn in het eerste jaar van een Letterenstudie, moet de eerstejaarsstudent vakliteratuur kunnen gebruiken en teksten op niveau kunnen schrijven. In de bovenbouw van het VO wordt er al veel aandacht aan besteed. In mijn presentatie zal ik laten zien welke lees-, schrijf- en taalvaardigheidsonderdelen uit het VO aangepast kunnen en misschien moeten worden om de overstap zo goed mogelijk te maken.
Taal(onderwijs) binnen Agora	In deze workshop ga je ervaren wat Agora-onderwijs is en hoe we taal implementeren zonder gebruik te maken van reguliere methodes in de onderbouw.
Ontkaveling van het vak Nederlands: meer samenhang in je curriculum	Bij Nederlands lijkt het soms of we zeven verschillende vakken geven: lezen, schrijven, spreken, fictie en literatuur, spelling en grammatica. En dan vergeten we vast nog iets... Door het opknippen wordt ons vak minder aantrekkelijk en leren de leerlingen minder 'diep'. Kunnen we Nederlands aantrekkelijker maken door verschillende vaardigheden en onderdelen te integreren? Wij denken van wel! Daarnaast zorgt samenhang ervoor dat de leerling meer leert én de lessen als betekenisvoller ervaart. Tijdens deze workshop laten we concrete voorbeelden zien en ontwerp je zelf een (aanzet tot een) geïntegreerde les of lessenserie.
Young Adult literatuur in de bovenbouw	Young Adult literatuur is vrijwel overal: in de boekhandel, op TikTok, en gelukkig ook steeds meer in het voortgezet onderwijs. Uit recent onderzoek blijkt dat de meeste docenten Nederlands hun leerlingen in de bovenbouw van het havo en vwo toestaan om YA romans te lezen voor hun leeslijst. De aandacht voor YA-literatuur in de lespraktijk is echter nog beperkt. In deze workshop neemt Linda Ackermans (PhD Candidate Moderne Nederlandse Letterkunde) je mee in de mogelijkheden om YA-literatuur in te zetten in het literatuuronderwijs. Je krijgt enkele concrete werkvormen aangereikt om mee aan de slag te gaan in de bovenbouw havo/vwo en maakt kennis met de nieuwste inzichten over de positie van literatuur voor jongeren binnen het schoolvak Nederlands
Op naar een nieuw examenprogramma!	Het examenprogramma Nederlands wordt vernieuwd. Onder leiding van de SLO werkt een team van leraren en experts aan nieuwe eindtermen. Deze vakvernieuwingscommissie eindtermen levert vijf tussenproducten en leraren wordt gevraagd te adviseren over deze producten. Na een korte inleiding over de vernieuwing van het examenprogramma en de kerndoelen gaan we tussenproduct 3: de concepteintermen bespreken. We delen onze bevindingen en ideeën en formuleren adviezen die we aan de vakvernieuwingscommissie toesturen.

Workshop uit ronde 2	Inhoud workshop
Profielwerkstuk Nederlands	Binnen de HAN zijn we gestart met een nieuwe module: Begeleiding profielwerkstuk. Masterstudenten begeleiden hierbij medestudenten en een leerling uit het vo bij het schrijven van een pws. In deze workshop willen we docenten inspireren over effectieve manieren van begeleiden, effectief feedback geven, beoordelen, onderwerpen voor pws over Nederlands.
Storytelling	In deze actieve workshop hebben we het over het vertelde verhaal als werkvorm bij het schoolvak Nederlands in het VO. Waar, waarom, waartoe, wanneer en hoe kun je een verhaal vertellen met een didactisch doel? Thema: narrativiteit: hoe maak je een verhaal van een stuk informatie? Hoe vind je de verhalendheid in je lesstof? Hoe bewerk je een bestaand stuk literatuur tot een eigen vertelling? Verhaalstructuur, zintuiglijkheid, personages, verhaalthematiek, emoties.
Op naar nieuwe kerndoelen!	De kerndoelen voor het vak Nederlands zijn toe aan herziening en daarom heeft SLO van de minister opdracht gekregen dit proces in gang te zetten. Een groep leraren en experts werkt aan nieuwe kerndoelen, zij vragen daarbij telkens advies aan leraren. In deze workshop bespreken we enkele concepteindtermen die de vernieuwingscommissie heeft geformuleerd. We delen onze bevindingen en ideeën en we komen uiteindelijk tot adviezen voor de vernieuwingscommissie. We starten de workshop met een korte inleiding over de vernieuwing van de eindtermen en de consequenties voor ons onderwijs.
Werk aan je woorden, schat!	In de workshop probeer ik draagvlak te creëren voor taalontwikkeldend lesgeven. Ik bespreek de noodzaak en tracht d.m.v. een inductieve lesstart de deelnemers zich even in de schoenen van een 'taalzwakke' leerling te verplaatsen. Hierna bespreek in vogelvlucht mijn onderzoek en introduceer ik de ontworpen leskaart met dobbelsteen. Op de ene kant van de kaart staan 6 onderdelen die je in kunt zetten tijdens de les en waarmee je het taalontwikkeldend lesgeven kan bevorderen. Op de achterkant staat waarom je het ook alweer doet! Elk onderdeel heeft een kleur, deze kleuren staan op de bijgeleverde dobbelsteen. Zo laat je aan het toeval over welk onderdeel je die dag in gaat zetten tijdens je lessen en ga je uit je comfort zone :-). Bijgesloten krijgen de deelnemers nog een documentje met wat theoretische onderbouwing bij het product én wat lesideeën.
Lezen met de leessandwich: inspiratie voor de dalende leesmotivatie?!	Ben jij als bovenbouwdocent Nederlands op zoek naar manieren om de leesmotivatie van je leerlingen te verhogen als het gaat om zakelijke teksten? Dan ben je bij deze workshop op het juiste adres! Tijdens deze workshop maak je namelijk kennis met de didactiek lezen met de leessandwich en hoe deze ingezet kan worden in de bovenbouw havo/vwo. In het

	kader hiervan heb ik een masteronderzoek uitgevoerd waaraan zes klassen 4 havo (150 leerlingen) en meerdere docenten Nederlands bij betrokken zijn geweest. Het onderzoek heeft aangetoond dat de leessandwich de leesmotivatie van de onderzochte leerlingen heeft gestimuleerd. Benieuwd naar de verdere uitkomsten van het onderzoek? Wees welkom bij de workshop!
Aan de slag met het nieuwe Handboek Taalkunde	In september 2022 is het Handboek Taalkunde verschenen bij Coutinho. Hoe zit taal in elkaar en hoe gebruiken mensen taal? Het boek behandelt op een toegankelijke en overzichtelijke manier het fascinerende systeem achter taal. Het omvat alle leerdoelen over taalbeschouwing uit de kennisbasis (tweedegraads) voor docenten Nederlands. Daarbij zijn concrete lesideeën voor in de klas opgenomen. In onze bijdrage vertellen we over de achtergrond van ons boek. Ook gaan we in op de opbouw ervan en het gebruik in het onderwijs.
Grammaticaal taalbewustzijn (NE, EN & DU)	Weet jij eigenlijk wat jouw collega's doen bij de andere talen? Of (hoe) kennis van de ene taal van pas kan komen bij (het leren van) een andere taal? In deze workshop over vakoverstijgend grammaticaonderwijs bekijken we de mogelijkheden van drie verrijktingsrichtingen voor het grammaticaonderwijs: - horizontaal (concepten in hun taalvergelijkende context) - verticaal (concepten in hun grammaticale context) - diagonaal (een verschuiving van het zwaartepunt van het product naar het proces) Aan het eind van de workshop bekijken we een animatie uit mijn lessenserie CLAP! waarin deze verrijktingsrichtingen toegepast werden.
Vaardig met vakinhoud: een nieuwe Handboek Vakdidactiek Nederlands	Dit voorjaar verschijnt een gloednieuw handboek Vakdidactiek Nederlands. In de inleiding van dit boek, getiteld <i>Vaardig met vakinhoud</i> , benadrukt de redactie dat ze wil inzetten op een combinatie van <i>inhouden</i> en <i>vaardigheden</i> in het schoolvak Nederlands. Het boek besteedt daarom uitdrukkelijk aandacht aan vakkennis op het gebied van communicatie, taalkunde en literatuur - steeds met concrete handvatten om die kennis in de praktijk in te zetten ten gunste van de taalvaardigheid van leerlingen. In deze workshop ga je onder leiding van de redacteuren aan de slag met de inhoud van het boek. Eerst wordt kort toegelicht hoe het boek in elkaar zit en welke keuzes daarbij zijn gemaakt. Vervolgens ga je aan het werk met concrete casussen en reflectieopdrachten uit het handboek. Door de grote wetenschappelijke actualiteitswaarde van het handboek is dat interessant voor alle docenten, ongeacht ervaringsjaren.
Taal(onderwijs) binnen Agora	In deze workshop ga je ervaren wat Agora-onderwijs is en hoe we taal implementeren zonder gebruik te maken van reguliere methodes in de onderbouw.
Taalonderwijs van binnenuit versterken of vernieuwen	In deze workshop krijg je informatie over hoe je met mensen in verschillende rollen en met verschillende overtuigingen kunt samenwerken aan het vinden van oplossingsrichtingen voor complexe taal-gerelateerde vraagstukken en dit meteen kunt toepassen.
Taalbeleid	Hoe schrijf je een werkbaar taalbeleidsplan, dat door het gehele team omarmt wordt? Waar begin je? Welke docenten betrek je hierbij? Hoe zorg je ervoor dat het plan na de implementatie onder de aandacht blijft? Waarom zou je überhaupt een taalbeleidsplan

	willen schrijven? Wil je meer weten over de kansen, die de creatie en implementatie van een taalbeleidsplan jouw school kunnen bieden? Kom dan naar onze presentatie!
Cito volgsysteem	Haal meer uit het Cito Volgsysteem VO (voorheen VAS). Met het CVVO volg je de ontwikkeling van je leerlingen op individueel, klas- en schoolniveau. In deze actieve workshop leer je hoe je het volgsysteem gebruikt om je onderwijs te monitoren, de ontwikkeling van je klassen te volgen en om formatief te handelen. Ook krijg je zicht op de talenten en ontwikkelpunten van jouw leerlingen. Voor Nederlands geeft het CVVO inzicht in de leesvaardigheid en woordenschat van leerlingen en biedt het mogelijkheden om in gesprek te gaan met je leerlingen en maatwerk te bieden aan hen die dat nodig hebben.

Workshop uit ronde 3	Inhoud workshop
Formatief werken bij het vak Nederlands	(Doelgroep = VO, onder- en bovenbouw) Met de kennis van nu ontkom je niet aan lesgeven met een formatieve insteek. Het schoolvak Nederlands verschilt daarin wezenlijk van alle andere vakken; Nederlands is namelijk ook je taal. In deze workshop maak je kennis met een aanpak waarmee je leerlingen voor je vak wint, zonder dat deze jou meer moeite kost.
Gebarentaal	Ondersteunende gebaren in het onderwijs. We nemen jullie mee in een klein stukje theorie over de meerwaarde van ondersteunende gebaren in de klas en gaan daarna interactief aan de slag met enkele thema gebaren
Young Adult literatuur in de bovenbouw	Young Adult literatuur is vrijwel overal: in de boekhandel, op tikTok, en gelukkig ook steeds meer in het voortgezet onderwijs. Uit recent onderzoek blijkt dat de meeste docenten Nederlands hun leerlingen in de bovenbouw van het havo en vwo toestaan om YA romans te lezen voor hun leeslijst. De aandacht voor YA-literatuur in de lespraktijk is echter nog beperkt. In deze workshop neemt Linda Ackermans (PhD Candidate Moderne Nederlandse Letterkunde) je mee in de mogelijkheden om YA-literatuur in te zetten in het literatuuronderwijs. Je krijgt enkele concrete werkvormen aangereikt om mee aan de slag te gaan in de bovenbouw havo/vwo en maakt kennis met de nieuwste inzichten over de positie van literatuur voor jongeren binnen het schoolvak Nederlands
Talentklas Storytelling	In deze workshop deel ik mijn ervaringen met het op zetten van een talentklas Storytelling. Ik hoop de deelnemers te inspireren hoe je leerlingen verhalen kunt laten maken in allerlei vormen/projecten. Ik zal daarbij ingaan op de verschillende deelprojecten die ik heb ontwikkeld in klas 1,2 en 3 en laten zien hoe je dit in je eigen onderwijs kunt inzetten. Denk daarbij aan het maken van een podcast met leerlingen, het geven van een module creatief schrijven, het maken van een hoorspel, verhalen vanuit het lokale gemeentearchief in een nieuw jasje steken (Veenendaal Vol Verhalen). Aan de ene kant zal ik voorbeelden laten zien van hoe deze talentklas tot stand is gekomen op mijn eigen school en tegelijkertijd wil ik handvatten en inspiratie bieden zodat docenten ook zelf dit soort projecten op gebied van Storytelling kunnen gaan organiseren. Doel is dus: je blik verruimen als het gaat om wat je met het verhaal kunt op school

Ontkaveling van het vak Nederlands: meer samenhang in je curriculum	Bij Nederlands lijkt het soms of we zeven verschillende vakken geven: lezen, schrijven, spreken, fictie en literatuur, spelling en grammatica. En dan vergeten we vast nog iets... Door het opknippen wordt ons vak minder aantrekkelijk en leren de leerlingen minder 'diep'. Kunnen we Nederlands aantrekkelijker maken door verschillende vaardigheden en onderdelen te integreren? Wij denken van wel! Daarnaast zorgt samenhang ervoor dat de leerling meer leert én de lessen als betekenisvoller ervaart. Tijdens deze workshop laten we concrete voorbeelden zien en ontwerp je zelf een (aanzet tot een) geïntegreerde les of lessenserie.
Een curriculum ontwerpen o.b.v. projecten waarin vakinhoud NL centraal staat	Hoe ontwerp je als sectie een programma dat aan leerlingen laat zien hoe veelzijdig, interessant en actueel Neerlandistische onderwerpen zijn? De afgelopen jaren hebben we, los van een lesmethode, projecten ontwikkeld die aan drie voorwaarden voldoen. 1. Elk project integreert lees-, schrijf-, spreek-, luistervaardigheid en literatuur (voor zover mogelijk). 2. De didactiek is gebaseerd op recente wetenschappelijke onderzoeken en inzichten. 3. De inhoud en lesactiviteiten moeten zinnig en betekenisvol zijn voor de leerling (en docent). In deze workshop staat onze zoektocht centraal en kijken we met de deelnemers wat de ruimte is binnen hun secties om projectmatig te werken, los van de lesmethode.
Modeling als instructieprincipe	In de training leren docenten de fijne kneepjes van docentmodeling. De training bestaat uit een theoretische verdieping en de deelnemers oefenen zelf met modellen. De training is ontwikkeld in het kader van het NRO-project Effectief leesstrategie-onderwijs o.l.v. Jacqueline Evers-Vermeul. Docenten die de training eerder volgden gaven aan dat de workshop leerzaam was, ook als ze al ervaring hadden met modeling als instructieprincipe.
Morele thema's als ankers in leerlijn	In deze workshop presenteren we de wijze waarop we in onze leerlijn morele thema's verankerd hebben. Deze thema's geven samenhang binnen projecten waarin (bijna) alle vaardigheden en domeinen van het schoolvak Nederlands geïntegreerd worden aangeboden. In de workshop bespreken we op welke gronden wij voor deze morele thema's gekozen hebben, we laten zien hoe deze uitgewerkt zijn in projecten. Met deelnemers van de workshop gaan we in gesprek over relevantie van onze thema's voor de eigen lespraktijk. Ook zullen de deelnemers zelf een project met een moreel thema ontwerpen. Een project over geluk zal in detail bekeken worden.
Vaardig met vakinhoud: een nieuw Handboek Vakdidactiek Nederlands	Dit voorjaar verschijnt een gloednieuw handboek Vakdidactiek Nederlands. In de inleiding van dit boek, getiteld <i>Vaardig met vakinhoud</i>, benadrukt de redactie dat ze wil inzetten op een combinatie van <i>inhouden</i> en <i>vaardigheden</i> in het schoolvak Nederlands. Het boek besteedt daarom uitdrukkelijk aandacht aan vakkennis op het gebied van communicatie, taalkunde en literatuur - steeds met concrete handvatten om die kennis in de praktijk in te zetten ten gunste van de taalvaardigheid van leerlingen. In deze workshop ga je onder leiding van de redacteuren aan de slag met de inhoud van het boek. Eerst wordt kort toegelicht hoe het boek in elkaar zit en welke keuzes daarbij zijn gemaakt. Vervolgens ga je aan het werk met concrete casussen en reflectieopdrachten uit het handboek. Door de grote wetenschappelijke actualiteitswaarde van het handboek is dat interessant voor alle docenten, ongeacht ervaringsjaren.

Literatuurgesprekken in de bovenbouw van het vwo	Onderzoek naar interactiepatronen binnen literatuurgesprekken in v5 en v6. Het onderzoek gaat uit van een samenwerking tussen Engels en Nederlands, maar ik kan me ook focussen op enkel Nederlands.
Storytelling	In deze actieve workshop hebben we het over het vertelde verhaal als werkvorm bij het schoolvak Nederlands in het VO. Waar, waarom, waartoe, wanneer en hoe kun je een verhaal vertellen met een didactisch doel? Thema: de uitvoering van een vertelling: hoe werk je met stem, beweging en mimiek? Hoe maak en gebruik je een verhaalplattegrond? Interactie met de leerlingen. Vertellen en orde houden.
Hoge verwachtingen van leerkrachten en het begrijpend leesniveau van bovenbouwleerlingen in het basisonderwijs	In de studie wordt onderzocht wat de invloed is van de hoge verwachtingen die leerkrachten hebben op het begrijpend leesniveau van bovenbouwleerlingen in het basisonderwijs. Hierbij worden hoge verwachtingen opgesplitst in verschillende factoren welke individueel worden bekeken als invloed op het leesniveau. In de workshop zullen o.a. de resultaten en onderzoeksopzet van de studie worden besproken maar ook is er ruimte voor feedback over hoe anderen aankijken tegen de haalbaarheid van lesgeven vanuit hoge verwachtingen.